

Нікітіна Г.Є.

Актуальні проблеми дослідження французької літературної казки XVII – XVIII ст.

Нікітіна Ганна Євгенівна, аспірант кафедри зарубіжної літератури
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпропетровськ, Україна

Received October 23, 2013; Accepted November 28, 2013

Анотація. У статті здійснюється огляд праць, присвячених історії та поетиці французької літературної казки XVII – XVIII ст., розглядається сучасний стан та актуальні питання вивчення даного літературного феномена. Досліджується наукова картина жанру *conte de fée*, а наявні в ній лакуни та упередження пов'язуються, в тому числі, і з тими змінами, що відбувались протягом XIX – XX ст. у загальній парадигмі наукового знання про казку.

Ключові слова: французька літературна казка XVII – XVIII ст. (*conte de fée*), "Le Cabinet des fées", фольклорна казка, Шарль Перро, фемінінність / маскулінінність, "няньчина казка", психоаналіз, структуралізм.

Знайомство із французькою літературною казкою XVII – XVIII ст. зазвичай розпочинається зі збірки Шарля Перро, відомої широкому загалу як "Казки Матінки Гуски". Історії Червоної Шапочки, Попелюшки, Сплячої Красуні, Кота у чоботях та Хлопчика-Мізничка давно стали класикою дитячої літератури, а образ Матінки Гуски, що у французькому фольклорі виступає символом "няньчиної казки", а на британських островах пов'язаний зі старовинними жартівливими піснями для дітей, ніби виправдовував і здійснювану кількома поколіннями книговидавців адаптацію казок Перро для дитячого читання, і спроби видати літературні твори за позбавлені авторства витвори народної фантазії. На тлі паневропейського захопленого збирання та вивчення фольклору, початок якому поклали брати Я. та В. Грімми, привабливість відкриття генетичної спорідненості та типологічної схожості казкових сюжетів спочатку в межах Європи, а згодом і в світовому масштабі, пошук шляхів їхнього розповсюдження та полеміка Т. Бенфея і Ж. Бедьє довкола питання про батьківщину казки віддалили роздуми вчених від своєрідності казок Перро передусім як літературних творів і тривалий час заважали побачити їхню цінність саме в тому, чим вони відрізнялись від своїх фольклорних прототипів.

Втім Шарль Перро досі залишається одним із небагатьох казкарів XVII – XVIII ст., чие ім'я відоме читачеві за межами Франції. Більш того, сфокусувавши на собі читацьку, а відтак і дослідницьку увагу, казка Перро ніби приховала від зору сам феномен французької літературної казки *conte de fée* разом з іменами її творців, – стала, за французьким прислів'ям, "un arbre qui cache la forêt" (тобто "деревом, з-за якого не видно лісу").

Йдеться про жанр, розквіт якого у французькій літературі хронологічно охоплює період з 90-х років XVII ст., тобто від часу появи перших зразків жанру (серед яких і казки Перро), до кінця 60-х років XVIII ст., коли Шарль Жорж Тома Гарньє включає окремі твори французьких казкарів до антології "Уявні, романічні, чарівні та алегоричні подорожі" ("*Voyages imaginaires, romanesques, merveilleux, allégoriques*"), шевальє Шарль Жозеф Маєр укладає 41-томну антологію французької літературної казки "Книжкову полицю фей" ("*Le Cabinet des fées*"), а з під пера німецького автора Крістофа Мартіна Віланда виходить новий, тепер вже казковий "Дон Кіхот" – "Чарівні пригоди дона Сільвіо де Розальва". Три покоління французьких письменників пов'язали свою творчість із ка-

зкою: вона була жанром однаково привабливим і для подібних до Ретіфа де Ла Бретона графоманів з їхніми чорновими літературними екскурсіями, і для визначних сучасниками романістів на кшталт Катрін Бернар, мадам д'Онуа, Маріво чи Кребійона-сина, і для гостей на язык авторів гривуазних історій як то абат Вуазенон, і для видатних філософів-просвітників – Дідро, Руссо та Вольтера. Це величезна літературна спадщина, за обсягом зрівняна хіба що зі славетною "блакитною бібліотекою" лицарського роману (*bibliothèque bleue*): самі лише наслідування арабським казкам, із якими європейський читач познайомився у перекладах Антуана Галлана, що почали виходити друком у 1704 р., займають з десяток томів. Читачеві цих творів впору було відчутися себе новим Дон Кіхотом, тож не дивно, що саме цей образ стає емблематичним для казок другої половини XVIII ст.

Однак, для французької літературної казки XVII – XVIII ст. виявилась пророчою назва її першої і досі найповнішої антології – "*Le Cabinet des fées*", котра з'явилась ще 1707 року у шеститомному виданні Етьєна Роже і була повторно ним використана для восьмитомників 1731 – 1735 та 1754 – 1761 рр., перш ніж її запозичив Шарль Жозеф Маєр. Французьким словом "*cabinet*" називали модні у XVII та XVIII ст. шафки для колекціонування диковинок, пам'ятних речей та рідкісних дорогоцінностей, серед яких судилось опинитись і казкам XVII – XVIII ст., адже значна кількість цих творів стала бібліографічною рідкістю ще за життя їхніх авторів. Одні, як давно забута казка безвісної Катрін Дюран Бедасьє "Чудеса кохання", на сюжет якої Маріво написав комедію "Арлекін, вихований коханням", або як відома лише обмеженому колу спеціалістів (на відміну від твору мадам Лепренс де Бомон) перша версія казки про Красуню і Чудовисько, що належала перу мадам де Вільнев, були затьмарені пізнішими інтерпретаціями. Інші, подібно до "Нескромних скарбів" Дені Дідро, видавались негідними слави шанованого філософа-енциклопедиста або, подібно до "Королеви Дивачки" Жан-Жака Руссо, здавались другорядними у творчому доробку автора, порівняно, скажімо, із "Емілем", зі "Сповіддю" або з "Новою Елоїзою". Деякі твори сучасники просто оминули увагою, як це було із перекладами індійських казок, роботу над якими після смерті Антуана Галлана завершив Дені-Домінік Кардонн – їх поява у 1778 р. виявилась несвоєчасною, адже пересичення псевдосхідними казками, автори яких палко запевняли читача в тому, що перед ним – персидські, монгольські,

китайські або японські казки, завадили розгледіти цінність автентичного твору, видання котрого французькою мовою випередило на 81 рік Бенфеїв переклад "Панчатантри".

В тому, що численні твори французьких казкарів опинились, за висловом Еміля Анрію, на "задній полиці", а деякі й взагалі були скинуті з книжкових полиць і забуті на декілька століть через "сумнівну" репутацію авторів [5], далеко не останню роль зіграли численні заборони на їхні публікації. Кольберова заборона 1675 р. на видання віршованих гривуазних казок і новел Жана де Лафонтена стала провісницею заборони на роман 30-х років XVIII ст., якій присвячена монографія М. В. Розумовської [1]. Серед творів, що потрапили у немилість були, зокрема, східні фривольні романи-казки Кребійона-сина, які, імовірно з тієї ж причини, шевальє Маєр не включив до "Книжкової полиці фей". Заборони 1737 року та штамп на кшталт "фривольний", "лібертінський" або "гривуазний" виявилось досить для того, щоб Кребійонові "Шумівка", "Софа" чи твір із вигадливою назвою "Ах, яка казка!" та "Нескромні скарби" Дені Дідро разом із багатьма менш відомими творами опинились на маргінесах літератури і перестали сприйматися всерйоз [3, р. 387]. Парадоксальним образом, літературна репутація заважала побачити у цих творах те саме, що полюбилось і досі залишається таким привабливим у філософських, і також казкових, повістях Вольтера: направлений на боротьбу проти ханжества, забобонів та упереджень сміливий, розкутий, іронічний розум, що повсякчас випробовує читача, вміло розставляючи сілці для вад, які той звук приховувати під маскою добросердечності [3, р. 365]. У час кризи неповороткого преціозного роману, який із кінця XVII ст. не гдаувався без іронічного – "дванадцятитомний" [6, р. 65], *conte de fée* стала тим жанром, який дав французьким письменникам новий образ думки: казкове одивнення та осторонення звичного світу зробило казку метким, полемічним жанром, здатним сперечатися із світським часописом "Mercurie Galant".

Ніколи раніше діалог та полеміка сучасників не були такими жвавими, а взаємні посилення та літературні долі настільки переплетеними одним жанром в межах однієї культурної епохи. Тим складнішим виявляється таке дослідження цього літературного феномена, яке дозволило б врахувати визначальні для його поетики підводні та поверхневі течії, передати полеміку авторів і внутрішню суголосність, на перший погляд, таких відмінних і за змістом, і за ідейним наповненням, і за настроєм творів: побачити єдність у розмаїтті та явити цілісний науковий образ французької літературної казки XVII – XVIII ст., а не просто галерею із портретами її творців, імена більшості з яких відомі лише обмеженому колу науковців у Франції, і, тим паче, за її межами. Лише декілька дослідників наважились на подібний ризик: Жак Баршілон у роботі "Французька чарівна казка у 1690 – 1790-х років, сто років ігнорованих в літературній історії феєрії та поезії" (1975), Раймонда Робер у монографії "Чарівна казка у Франції із кінця XVII до кінця XVIII сторіччя" (1981), Катрін Веле-Валлантен у праці "Історія казок" (1992) та Жан-Поль Сермен у дослідженні "Чарівна казка від Класицизму до Просвітництва"

(2005). На увагу заслуговують і спроби представити історію французької казки інтегрованою не лише в літературний процес XVII – XVIII ст., як у недавніх працях Жана-Поля Сермена "Мавпа Дон Кіхота, Мариво, Сервантес та посткритичний роман" (1999) та "Метафікція (1670 – 1730)" (2002), а й в загальну історію французького роману, як у дослідженні Анрі Куле "Історія роману до Французької Революції" (1967), або у загальну історію казки в західній культурі, як у виданому за ініціативою Джейка Зайпса анотованому казкознавчому довіднику "The Oxford Companion to fairy tales" (2000).

Щоправда, панівною у розвідках, присвячених французькій літературній казці XVII – XVIII ст., залишається тенденція, якщо і не зупиняється на творчості лише одного автора (таким чином, що наразі відносно дослідженою є лише казкова спадщина Шарля Перро і мадам д'Онуа), то принаймні обмежувати коло досліджуваних питань невеликим хронологічним періодом, як Мері-Елізабет Сторер у праці "Літературний епізод кінця XVII сторіччя. Мода на чарівні казки (1685 – 1700)" (1928) та Тереза Ді Сканно у монографії "Чарівні казки класичної доби (1680 – 1715)" (1973).

Відтак, через засуджувану Робертом Дарнтоном звичну для історичної науки (а отже, і для історії літератури як її відгалуження) практику дробити минуле на порівняно невеликі фрагменти та "відгороджувати їх один від одного стінами монографій" [4, р. 63 – 64], сучасна наукова картина *conte de fée* виявляється вибірково покраяною на окремі періоди, окремі постаті, і окремі казки, вирвані із свого культурного контексту. Звідси, – явна диспропорційність та дефрагментація наукового образу французької літературної казки XVII – XVIII ст.: вихопити ці фрагменти із її живого та мінливого жанрового тіла означало позбавити його життя, а все мертве рано чи пізно породжує привиди, в тому числі і наукові. Тож не дивно, що у сучасних зарубіжних студіях *conte de fée* відбувається перегляд хибних уявлень-упереджень, які сформувались внаслідок надмірного захоплення тими чи іншими аспектами її поетики або ж окремими науковими концепціями на попередніх етапах дослідження даного феномена, – уявлень, які, послуговуючись виразом Френсіса Бекона, можна назвати "привидами".

"Привидом роду" для вивчення казки є її фольклорне коріння, адже казка, як жоден інший жанр словесності, навіть у своїй літературній формі не пориває із народною традицією: їхні шляхи лише тимчасово розходяться, щоб знову зустрітись у точках дотику, якими виступають старовинні сюжети, мотиви та образи, що повсякчас прагнуть повернутись зі сторінок авторських творів до лона фольклору. Ця жанрова детермінанта пояснює розповсюджену підміну дослідження літературної казки вивченням генези і фольклорної передісторії казкових сюжетів, що веде родовід від традиції, яка склалась у європейському літературознавстві за братів Я. та В. Грімм і панує навіть після появи у 1973 р. доповненого американським етнологом С. Томпсоном "Покажчика казкових типів" А. Аарне (видання якого у 1910 р. викликало надзвичайний резонанс у фольклористиці). В такому ракурсі казки Перро розглядав і Шарль Долен у розвідці "Ка-

зки Матінки Гуски до Перро" (1878), і П'єр Сентів у дослідженні "Казки Перро та паралельні історії. Їхні витоки: прадавні звичаї та народні обряди" (1923) і Марк Соріано у праці "Казки Перро: вчена культура і народні традиції" (1968). Ілюзія ідентичності зумовлює повсякчасне прагнення застосувати до літературної казки методи дослідження казки фольклорної.

Одним із так званих "**привидів печери**" є вже згадувана і насправді знакова фігура Шарля Перро – казкаря і полеміста, – котра, утім, неодноразово давала привід для роздумів над долею казки у французькій літературі XVII – XVIII ст., як це було у 1998 р., коли із нагоди трьохсотріччя "Казок Матінки Гуски" Жан Перро (прізвище якого – Perrrot – є лише омофоном прізвища казкаря – Perrault) ініціював публікацію збірника наукових статей "Трьохсотріччя Шарля Перро. Визначні казки XVII ст. та їхня літературна доля" ("*Tricentenaire Charles Perrault. Les grands contes du XVIIe siècle et leur fortune littéraire*"). Казкам Перро присвятили свої наукові праці і українські дослідники Яків Іванович Пащук, який у 1971 р. захистив дисертацію "Естетичні погляди Шарля Перро та його казки", а також Олена Вікторівна Казак, котра у 1984 р. опублікувала монографію "Жанрова своєрідність казки Ш. Перро". Крім того, у 1998 р. захистила дисертацію "Казки Перро: ознака часу" (1998) петербурзька дослідниця Гайдукова Анна Юріївна. Проте, останнім часом увагу французьких дослідників монополізувала казка мадам д'Онуа, якій були присвячені одразу три монографії: "Чарівні казки та новели мадам д'Онуа (1690 – 1698)" (1998) Анни Дефранс, "Мадам д'Онуа і сміх фей" (2001) Жана Меніля та "Слова і чудеса. Чарівні казки мадам д'Онуа" (2002) Надін Жасмен.

Іншим "привидом", "**привидом печери**" для французької літературної казки є її "**фемінінність**", акцентована як недавніми переспівами казок Перро Анджелою Картер, Маргарет Етвуд та Амелі Нотомб, так і працями Катрін Руссо, Джейка Зайпса, Льюїса Карла Сайферта, Лінди Тіммерманс, Емі Ренсом, Патрісії Хеннон, Марини Варнер та Софі Рейнар, – фемінінність, котра заявила про себе на повний голос ще за преціозниць Мадлени де Скюдери та мадам де Лафайєт, а наприкінці XVII ст. поставила власне "**жіноче**" письмо на службі нового жанру *conte de fée*, вписавши в його історію імена Катрін Бернар, Марі Жанни Лерітьє де Віллондон, Марі-Катрін д'Онуа, Катрін Дюран Бедасьє, Анрієтти-Жюлі де Кастельно де Мюра, Шарлотти Комон де Ла Форс, Луїзи Левек, Маргарити де Любер, Габріель-Сюзанни Барбо де Вільнев та Жанни Марі Лепренс де Бомон. Може навіть скласитись враження, ніби казки писали лише ці в різній мірі обдаровані *femmes de lettres*. Подібна несправедливість по відношенню до талановитих чоловіків-казкаря на тлі тенденційної для західних, а надто для заокеанських, досліджень уваги до "**жіночого**" письма була помічена навіть провідним американським фахівцем у феміністичних студіях французької казки XVII – XVIII ст. Льюїсом Карлом Сайфертом – автором дисертації "Жіночі чарівні казки у Франції XVII сторіччя" ("*The Time that (n)ever was: women's fairy tales in seventeenth-century France*") (1989) і монографії "Чарівні казки, сексуальність та гендер у Франції 1690 – 1715 років: ностальгічні утопії" (1996), – котрий у

2009 р. видав працю "Чоловіче письмо та маргінеси: маскулінізм та письменництво у Франції XVII сторіччя", метою якої було реабілітувати "**чоловіче**" письмо у французькій літературі досліджуваного періоду.

До "**привидів площі**" належить розповсюджене уявлення про казку, як про жанр дитячої літератури, проти якого застерігав ще Анатоль Франс у "Книзі мого друга" (1923). Це уявлення пов'язане із втіленою в образі Матінки Гуски традицією оповідачі дитячих казок-застереження *Warnmärchen*, яку селянки-годувальниці принесли до осель знатних осіб із сивої давнини, і було популяризоване виданими Ендрю Ленгом так званими "Кольоровими книгами казок" та мультиплікаційними картинками студії Уолта Діснея. Звідси, – щаслива кінцівка, яку Бруно Беттельгейм помилково приписував казці як визначальну рису її поетики [2, р. 37]. Звідси ж, – подив і обурення читачів, викликані кровопролиттям, жорстокістю та еротизмом на сторінках неадаптованих для дитячого читання казок Шарля Перро або братів Грім (останні з яких саме в такому ракурсі стали об'єктом дослідження у праці професора Гарвардського університету Марії Татар "Осоружні факти із казок братів Грім" (1987)). Натомість ані фольклорні оповідачі, ані французькі казкаря XVII – XVIII ст., не мали на увазі дитячу аудиторію: у історичному нарисі "Селяни розповідають казки Матінки Гуски: потаємний сенс *Казок Матінки Гуски*" (1985) Р. Дарнтон зауважував, що у традиційній селянській родині діти змалку були обізнані із "**дорослими**" проблемами [4, р. 20], а М. Соріано у розділі "Література для юнацтва наприкінці XVII ст." в роботі "Казки Перро: вчена культура і народні традиції" підкреслював, що коло юнацького та дорослого читання у цей час нічим не відрізнялись [7, р. 333 – 335]. Однак цей факт не дає підстав впадати в іншу крайність: ставлячи знак рівності між фривольними творами французьких казкаря та порнографічними романами Жервеза де Ла Туш і маркіза д'Аржан чи навіть творами маркіза де Сада, бачити в них саму лише гривуазність.

Про принадливість такого бачення французької літературної казки для адептів психоаналітичного підходу свідчить коментар Е. Фромма до "Червоної Шапочки" у праці "Забута мова: Вступ до розуміння снів, казок і міфів" (1951) та праці Б. Беттельгейма "Психоаналіз у чарівних казках" (1976) і "Вжитки чарів: тлумачення та роль чарівних казок" (1977), Дж. Зайпса "Чарівні казки та мистецтво субверсії: класичний дитячий жанр та цивілізаційний процес" (1985), М. Варнер "Від Чудовиська до Білявки. Про чарівні казки та їхніх оповідачів" (1999) та Ж.-П. Мота "Про кров і стать у казках Перро" (1999). Йдеться про черговий "**привид**", цього разу "**привид театру**", що виник через надмірне захоплення психоаналізом у надзвичайно спрощеній формі, порівняно із Фройдомовою статтею "Тема трьох скринь" (1913) або із розвинутим Юнгом у 40-х – 50-х рр. XX ст. вченням про архетипи, що справило надзвичайний вплив на формування наукової рецепції міфологічного уявлюваного.

Так само вичерпало себе та зійшло нанівець і структуралістське дослідження казки, започатковане російським дослідником Володимиром Яковичем Проп-

пом і продовжене А. Жоллем, К. Леві-Строссом, А. Дандесом, К. Бремоном, А.Ж. Греймасом та ученицею укладача каталогу французьких народних казок Шарля Долена, Марі-Луїзою Тенез, котра у 2004 р. опублікувала чергову працю "Французькі чарівні казки: дослідження їхньої нарративної організації".

На боротьбу із обома "*привидами театру*", які на певному етапі стали гальмувати дослідження казки, була направлена робота П. Пежю "Маленька дівчинка у казковому лісі. До поетики казки: у відповідь на психоаналітичні та формалістичні інтерпретації" (1980).

На даний час у вивченні французької літературної казки XVII – XVIII ст. залишається ще чимало "*привидів*" і лакун. Зокрема, донедавна дослідники оминали Галланові переклади-переспіви казок "Тисяча й однієї ночі", яким зрештою віддали належне у дослідженні "Тисяча й одна ніч Антуана Галлана, або невидимий шедевр" (1986) Жорж Мей та в працях "Чарівна казка від Класицизму до Просвітництва" (2005) і "Тисяча й одна ніч між Сходом та Заходом" (2009) Жан-Поль Сермен.

Наразі основний тон вивченню французької літературної казки XVII – XVIII ст. продовжують задавати дослідження на її батьківщині, де протягом останньо-

го десятиліття питання поетики даного жанру були висвітлені у спеціалізованих збірках "*Le conte en ses paroles. La figuration de l'oralité dans le conte merveilleux du Classicisme aux Lumières*" (2007) і "*Les scènes de l'enchantement. Arts du spectacle, théâtralité et conte merveilleux (XVIIe – XVIIIe siècles)*" (2011). Не в останню чергу, це пов'язано із тим, що французька *conte de fée* приречена залишатись на маргінесах літературознавства у тих країнах, де вона досі не стала фактом перекладної літератури, до яких належить і Україна. Відсутність цього літературного феномена на культурному горизонті українського читача ніби ставить під сумнів доцільність дослідження невідомого літературного феномена, яким би привабливим і амбітним воно не видавалось науковцеві.

Таким чином, видається не лише цікавим, а й актуальним нове, цілісне дослідження французької літературної казки, яке не лише висвітлює б проблеми її поетики та жанрові трансформації у культурному контексті її доби, враховуючи досвід і лакуни попередніх досліджень, а й познайомило б українського читача зі зразками жанру *conte de fée* і пошало б перекладацький інтерес до цього самотнього феномена у французькій літературі XVII – XVIII ст.

ЛІТЕРАТУРА

(REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Разумовская М.В. Становление нового романа во Франции и запрет на роман 1730-х годов. – Л.: Изд. Ленинградского университета, 1981. – 140 с.
Razumovskaya M. V. Stanovleniye novogo romana vo Francii i zapret na roman 1730 godov [Formation of the new novel in France and the ban on the novel in 1730-ies]. – Leningrad: Leningrad University, 1981. – 140 s.
2. Bettelheim B. The Uses of Enchantment: The Meaning and Importance of Fairy Tales. – New York: Alfred A. Knopf, 1976. – P. 166 – 183.
3. Coulet H. Le roman jusqu'à la Révolution. – Paris: Armand Colin, 1967. – 560 p.
4. Darnton R. Peasants Tell Tales: The Meaning of Mother Goose // The Great Cat Massacre and Other Episodes in French Cultural History. – New York: Basic Books, 1984. – P. 9 – 72.
5. Henriot E. Les livres du second rayon, irréguliers et libertins. – Paris: Grasset, 1948. – P. 177 – 181.
6. Sermain J.-P. Le Conte de fées du Classicisme aux Lumières. – Paris: Desjonquères, 2005. – 286 p.
7. Soriano M. Les Contes de Perrault, culture savante et traditions populaires. – Paris: Gallimard, 2005. – 525 p.

Nikitina G.Ye. Literary fairy tales in 17th-18th centuries France: actual problems of the scientific study

Abstract. The article provides an overview of researches on history and poetics of French literary fairy tales of 17th-18th centuries in order to reveal the current state and issues of the study of this literary phenomenon. It is focused on *conte de fée*'s scientific representation as well as on prejudice and lacunae, which are also considered to be a direct or an indirect result of changes in general paradigm of the scientific knowledge of fairy tale as genre in 19th-20th centuries.

Keywords: French literary fairy tale of 17th- 18th centuries (*conte de fée*), "*Le Cabinet des fées*", *folktale*, Charles Perrault, femininity / masculinity, "*nursery tale*", *psychoanalysis*, *structuralism*.

Никитина А.Е. Актуальные проблемы исследования французской литературной сказки XVII – XVIII ст.

Аннотация. В статье осуществляется обзор работ, посвященных истории и поэтике французской литературной сказки XVII – XVIII ст., рассматривается современное состояние и актуальные вопросы изучения данного литературного явления. Исследуется научная картина жанра *conte de fée*, а лакуны и предубеждения в ней рассматриваются, в том числе, и в связи с теми изменениями, которые происходили на протяжении XIX – XX ст. в общей парадигме научного знания о сказке.

Ключевые слова: французская литературная сказка XVII – XVIII ст. (*conte de fée*), "*Le Cabinet des fées*", фольклорная сказка, Шарль Перро, фемининность / маскулинность, "*нянюшкина сказка*", психоанализ, структурализм.